

Trồng ca cao xen trong vườn cây lâu năm góp phần phát triển nông nghiệp bền vững ở Hậu Giang

Triển vọng phát triển cây ca cao Ở HẬU GIANG

THS LÊ MỸ HẠNH

Phó Giám đốc Sở KH&CN Hậu Giang

Hiện nay, cả nước có khoảng 22.415 ha ca cao, được trồng tập trung ở 3 vùng: Đồng bằng sông Cửu Long, Đông Nam Bộ và Tây Nguyên, trong đó, diện tích ca cao kinh doanh cho thu hoạch khoảng 10.128 ha, năng suất đạt 6 tạ/ha, sản lượng đạt khoảng 6.000 tấn hạt khô/năm. Phần lớn sản lượng ca cao đều được thu mua xuất khẩu, với giá cả tăng đều và ổn định nên đã thu hút được sự quan tâm của

người nông dân. Ca cao là loại cây thân gỗ, phát triển tốt trên tầng đất canh tác có độ dày 1-1,5 m, nhất là đất đỏ, đất xám, đất phù sa cổ giàu chất hữu cơ, có pH 5,5-5,8. Nhiệt độ môi trường thuận lợi cho cây phát triển là từ 20 đến 30°C, độ ẩm khoảng 85%, lượng mưa trung bình trong năm từ 1.500 đến 2.000 mm. Cây ca cao ưa ánh sáng tán xạ (khoảng 50-60% cường độ ánh sáng tự nhiên) và không bị gió mạnh thường xuyên. Cây có tán

lá thuộc loại trung bình nên rất phù hợp trồng trong vườn cây có tán lá cao, che bóng vĩnh viễn như cây dừa. Cây trồng sau 12-14 tháng thì ra hoa, sau khoảng 18 tháng thì cho thu hoạch hạt.

Hậu Giang nằm ở vùng Đồng bằng sông Cửu Long, giữa một mạng lưới sông ngòi, kênh rạch chằng chịt như: sông Hậu, sông Cần Thơ, sông Cái Lớn, kênh Quản Lộ, kênh Phụng Hiệp, kênh Xà No... và có các tuyến đường lớn chạy qua như quốc lộ 1A, quốc lộ

Hậu Giang là tỉnh có điều kiện thuận lợi về thổ nhưỡng và khí hậu để trồng và phát triển cây ca cao. Những kết quả đã đạt được của Dự án “Xây dựng mô hình ứng dụng khoa học kỹ thuật phát triển vùng ca cao (*Theobroma cacao* L.) trồng xen trong vườn cây lâu năm góp phần phát triển nông nghiệp bền vững ở Hậu Giang” do Trung tâm Thông tin và Ứng dụng Khoa học và Công nghệ (KH&CN) thuộc Sở KH&CN Hậu Giang chủ trì thực hiện đã góp phần khẳng định hiệu quả của cây trồng này trên đất Hậu Giang. Tuy nhiên, để phát triển cây ca cao một cách bền vững, điều quan trọng và cần thiết là phải có sự liên kết của: Nhà nước - nhà khoa học - doanh nghiệp và người nông dân.

61, quốc lộ 61B. Là tỉnh có tiềm năng và lợi thế về thổ nhưỡng và khí hậu để phát triển cây ca cao, Hậu Giang đã xác định mục tiêu phát triển cây ca cao trở thành một trong những loại cây công nghiệp lâu năm của tỉnh, đáp ứng cho nhu cầu tiêu thụ nội địa

và xuất khẩu. Để đạt được mục tiêu đó, thông qua Chương trình “Xây dựng mô hình ứng dụng và chuyển giao KH&CN phục vụ phát triển kinh tế - xã hội nông thôn và miền núi giai đoạn 2011-2015” (Chương trình nông thôn - miền núi), Trung tâm Thông tin và Ứng dụng KH&CN (Sở KH&CN Hậu Giang) đã đề xuất và được phê duyệt chủ trì thực hiện Dự án: “Xây dựng mô hình ứng dụng khoa học kỹ thuật phát triển vùng ca cao (*Theobroma cacao* L.) trồng xen trong vườn cây lâu năm góp phần phát triển nông nghiệp bền vững ở Hậu Giang” (Trường Đại học Cần Thơ và Trường Đại học Nông lâm TP Hồ Chí Minh là đơn vị chuyển giao công nghệ). Cây ca cao được trồng xen trong vườn cây lâu năm của Dự án là loại *Theobroma cacao* L. do Trường Đại học Cần Thơ và Trường Đại học Nông lâm TP Hồ Chí Minh chuyển giao từ cây giống cấp I - dòng vô tính TD1, TD2, TD6, TD8, TD10, TD14. Dự án được triển khai thực hiện ở huyện Phụng Hiệp (110,12 ha), huyện Châu Thành A (14,5 ha), huyện Châu Thành (7,33 ha), huyện Long Mỹ (10,97 ha) và thành phố Vị Thanh (7,1 ha), bước đầu cho những kết quả rất khả quan.

Những kết quả đã đạt được

Công tác chuyển giao công nghệ

Do các quy trình công nghệ đã được Trường Đại học Cần Thơ và Trường Đại học Nông lâm nghiên cứu và đã triển khai thực nghiệm có hiệu quả tại các tỉnh/thành phố ở vùng Đông Nam Bộ cũng như Đồng bằng sông Cửu Long, nên khi áp dụng vào Dự án rất thuận

lợi. Các cán bộ Dự án đã tiếp nhận 500 cây giống đầu dòng, tiến hành sản xuất được 90.000 cây con có chất lượng, đảm bảo được đặc tính của cây mẹ, có độ đồng đều cao, sinh trưởng khỏe để cung cấp cho nông dân. Bên cạnh đó, các cán bộ thực hiện Dự án cũng đã được Trường Đại học Cần Thơ và Trường Đại học Nông lâm tập huấn, chuyển giao toàn bộ các công nghệ từ tuyển chọn cây đầu dòng, sản xuất giống bằng phương pháp ghép mắt, chăm sóc, thu hoạch, bảo quản sau thu hoạch.

Đào tạo và tập huấn cán bộ

Dự án đã tổ chức 18 buổi tập huấn và hội thảo; cung cấp thông tin, hướng dẫn kỹ thuật cho 1.126 lượt nông dân trong và ngoài vùng Dự án. Đã đào tạo được nhiều kỹ thuật viên cơ sở và tập huấn cho nông dân các kỹ thuật: nhân giống vô tính bằng phương pháp tháp trên cây con, trồng và chăm sóc ca cao xen trong vườn cây lâu năm, quản lý dịch hại tổng hợp trên cây ca cao, sơ chế hạt ca cao sau thu hoạch. Thông qua đào tạo, tập huấn, các kỹ thuật viên đã làm chủ được kỹ thuật, đủ khả năng hướng dẫn kỹ thuật sản xuất cây giống và hướng dẫn nông dân áp dụng đúng các quy trình sản xuất để vườn cây đạt năng suất cao.

Hiệu quả kinh tế - xã hội

Cây ca cao là loại cây trồng thân thiện do được trồng xen canh trong vườn cây ăn trái, góp phần tiêu thụ phân bón, thuốc bảo vệ thực vật dư trong vườn khi bón cho cây trồng chính. Ca cao lại là loại cây trồng ít bị các loại sâu hại tấn công, chính vì thế, lượng phân bón sử dụng cũng rất

Ban chủ nhiệm Dự án kiểm tra mô hình trồng ca cao

hạn chế, giúp giảm thiểu ô nhiễm môi trường. Các phụ, phế phẩm từ cây ca cao (lá cây, vỏ trái...) khi thải ra môi trường không những không gây ô nhiễm mà còn là một nguồn phân bón hữu cơ rất tốt cho cây trồng. Đến nay, những cây ca cao đầu tiên được Dự án cung cấp cho dân trồng đã bắt đầu cho trái, năng suất ước tính từ 1-1,25 tấn hạt/ha/năm. Tại thời điểm hiện tại, giá hạt ca cao khô trên thị trường là 51.000 đồng/kg, như vậy, mỗi hecta tăng thêm 51.000.000-63.750.000 đồng, 150 ha thu được từ 7.650.000.000-9.562.500.000 đồng, trừ chi phí, Dự án lãi từ 4.650.000.000-6.562.000.000 đồng. Như vậy, mỗi hecta trồng xen thêm ca cao nông dân thu thêm 31.000.000 - 43.747.000 đồng (mà không ảnh hưởng gì đến cây trồng chính).

Kết quả đạt được của Dự án đã góp phần giúp ngành nông nghiệp và người nông dân trong tỉnh tiến hành chuyển đổi, thâm canh các vườn tạp, vườn cây ăn trái kém hiệu quả, góp phần tăng thêm thu nhập và giải quyết công ăn việc làm cho nông dân.

Ngoài ra, kết quả của Dự án còn củng cố và cung cấp thêm luận cứ khoa học cho việc trồng và phát triển cây ca cao ở vùng Đồng bằng sông Cửu Long, trong đó có Hậu Giang.

Giải pháp phát triển bền vững

Mặc dù xuất hiện muộn trong vùng và chậm hơn so với một số cây công nghiệp khác, nhưng cây ca cao ở Hậu Giang đã và đang chứng minh rõ hiệu quả kinh tế - xã hội. Vì vậy, để nhân rộng

mô hình rất cần sự liên kết chặt chẽ của: Nhà nước - nhà doanh nghiệp - nhà khoa học - người nông dân để phát triển ngành sản xuất ca cao theo hướng nông nghiệp sạch và bền vững. Trong đó, Nhà nước phải giữ vai trò chủ đạo trong quy hoạch phát triển, hỗ trợ xây dựng cơ sở hạ tầng, hỗ trợ vốn, tạo lập chính sách để nông dân mở rộng diện tích; nhà doanh nghiệp thiết lập mạng lưới thu mua, xây dựng cơ sở chế biến hạt ca cao, thực hiện quảng bá, xúc tiến thương mại, tạo lập thương hiệu; nhà khoa học hoàn thiện các quy trình, tạo lập một cơ cấu giống, quy trình sản xuất tốt, tiêu chuẩn sản phẩm... theo quy trình khép kín để đạt tiêu chuẩn xuất khẩu; nông dân cần nhanh chóng tiếp thu những tiến bộ kỹ thuật để áp dụng vào sản xuất nhằm tạo ra những sản phẩm đạt chất lượng, đảm bảo tiêu chuẩn về vệ sinh an toàn thực phẩm.

Các cơ quan chức năng cần có quy hoạch tổng thể vùng trồng, tạo điều kiện cho nông dân tiếp cận nguồn vốn, tập huấn sâu và mở rộng việc canh tác, thu hoạch, sơ chế, bảo quản và liên kết trong chế biến, tiêu thụ để tạo thành sản phẩm hàng hóa chủ lực của vùng. Có chính sách hỗ trợ trồng, chăm sóc ca cao cho các hộ gia đình khó khăn.

Tổ chức tốt việc liên kết đầu tư vùng nguyên liệu, tiêu thụ sản phẩm ca cao giữa doanh nghiệp và nông dân, không để xảy ra tình trạng ép giá hoặc cạnh tranh hạ thấp chất lượng. Thực hiện có hiệu quả các dự án hợp tác trong nước và quốc tế trong lĩnh vực phát triển ca cao bền vững... ■